

DRŽAVNE POTPORE PROFESIONALNOM SPORTU I TRAJNE NOVČANE NAKNADE: HRVATSKA ISKUSTVA I REGIONALNE TENDENCIJE

Dr. sc. Ante Vuković,
Stečajni upravitelj
Split

UDK: 339.13.027:796(497.5)
Ur.: 27. siječnja 2014.
Pr.: 25. travnja 2014.
Pregledni znanstveni rad

Sažetak

Financiranje profesionalnog sporta iz javnih izvora u Republici Hrvatskoj od 1. srpnja 2013. mora biti sukladno propisima o državnim potporama u EU kojima je zabranjena dodjela državnih potpora s kojima se narušavaju pravila o tržišnom natjecanju iz Glave VII. Poglavlja 1. UFEU-a (Rules on Competition). U državama članicama EU-a profesionalni sport u pravilu se samofinancira, dok su u strukturi izvora financiranja sporta uopće, na prvom mjestu sredstva iz privatnih izvora (65,67 % od ukupnih izvora). S druge strane, u zemljama bivše Jugoslavije, država načelno ne pomaže profesionalni sport javnim novcem, ali je još uvijek glavni financijer sporta uključujući i isplate za trajne novčane naknade tamo gdje one postoje (Srbija, Hrvatska i Crna Gora). Stoga su u cijeloj regiji potrebne velike promjene stečenih navika iz socijalizma, ali i propisa iz područja sportskoga prava.

U Hrvatskoj su, prema uzoru na srpski Zakon o sportu 2013. godine uvedena nova pravila o naknadama za bivše vrhunske sportaše. Međutim, pravo na naknadu nemaju sportaši s invaliditetom za medalje osvojene na svjetskim prvenstvima osoba s invaliditetom. Takva diskriminatorna odredba protivna je međunarodnom i hrvatskom pravu. Sportski zakoni BiH, RS te CG jednaka prava daju sportašima s invaliditetom kao sportašima bez invaliditeta.

Ključne riječi: *državne potpore profesionalnom sportu u EU, proračunsko financiranje sporta u državama bivše SFRJ, naknade, zabrana diskriminacije sportaša s invaliditetom.*

1. UVOD

U Narodnim novinama (NN) br. 94/13 od 22. srpnja 2013. objavljene su izmjene i dopune Zakona o sportu Republike Hrvatske (ZS ili Zakon o sportu).¹ U radu se analiziraju: 1.) nove odredbe o financiranju profesionalnog sporta iz javnih izvora te 2.) izmjene odredbi o trajnoj novčanoj naknadi (naknada) za vrhunske sportske rezultate. Naime, od 1. srpnja 2013. od kada je država članica Europske unije (EU) u Republici Hrvatskoj (RH) pravo EU-a je izvor prava stoga i financiranje profesionalnog sporta (pojedinačnog i ekipnog) mora biti usklađeno sa strogim pravilima nove političke i ekonomske zajednice o državnim potporama kojima se štiti tržišno natjecanje iz čl. 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). To će značiti velik zaokret u odnosu na dosadašnju praksu u kojoj se tolerirao vrlo visoki stupanj pomaganja sportskih klubova s proračunskim novcem, u tzv. *kombiniranom modelu* financiranja sporta. Vezano uz naknade, usklađenje neće biti potrebno budući da na razini EU-a nema istog ili sličnog instrumenta (izuzetak je Mađarska).

U radu će se prikazati i zakonodavna rješenja o financiranju sporta i nagrađivanju sportskih uspjeha postignutih na globalnoj razini u nekim državama iz okruženja koje još uvijek nisu države članice EU-a (Bosna i Hercegovina, Srbija te Crna Gora). Uočljivo je da je u svim državama bivše Jugoslavije još uvijek naglašen odlučujući utjecaj države na financiranje sporta, a što se može označiti kao tipična tranzicijska problematika. U državama članicama EU-a postojeća stanja kao i tendencije su drukčije.

2. FINANCIRANJE PROFESIONALNOGA SPORTA IZ JAVNIH IZVORA U REPUBLICI HRVATSKOJ

2.1. Osobitosti zakonodavnog uređenja do 1. srpnja 2013.

Prema čl. 74. ZS-a, osnovu financiranja sporta čine prihodi koje pravne i fizičke osobe koje obavljaju sportske djelatnosti ostvare: 1.) obavljanjem sportske djelatnosti; 2.) članarinom sportskih udruga; 3.) dio prihoda od priređivanja igara na sreću te 4.) sredstvima kojima jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb (JLPS) i država pomažu obavljanje sportske djelatnosti. Dakle, prihodi osoba koje obavljaju sportske djelatnosti dijele se na dvije skupine: 1.) javne (državne) prihode te 2.) privatne prihode. RH, JLPS utvrđuju *javne potrebe* u sportu i za njihovo ostvarivanje osiguravaju sredstva iz svojih proračuna u skladu s ovim Zakonom.² Javne potrebe u sportu na državnoj razini nalaze se u čl. 75. ZS-a, dok

1 NN, br. 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12. i 94/13.

2 V. Institut za javne financije, *Financiranje sporta u Republici Hrvatskoj s usporednim prikazom financiranja u Europskoj uniji*, Zagreb 2012. Dostupno i na internet stranici Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2379> (posjet 1.12.2013.).

se javne potrebe u sportu za koje se sredstva osiguravaju iz proračuna JLPS nalaze u čl. 76. ZS-a.

Šire gledajući, do 1. srpnja 2013. u RH financiranje sporta iz javnih izvora bilo je uređeno s više međusobno neusklađenih propisa. S jedne strane, postojao je Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP)³ kao pravni temelj i sadržajni okvir odnosa RH i EU-a⁴, zatim Zakon o državnim potporama (ZDP)⁵, Uredba Vlade RH o državnim potporama⁶ te 35 odluka o objavi pravila o državnim potporama za pojedina područja, djelatnosti i namjene ali bez posebnih pravila o državnim potporama u djelatnosti sporta.⁷ S druge strane, Zakon o sportu kao *lex specialis*, regulirao je materiju financiranja sporta u RH iz javnih izvora putem instituta *javnih potreba* i nije bio usklađen s odredbama ZDP-a, odnosno obvezama preuzetim čl. 70. SSP-a.⁸ Odnosno, ZS je omogućio JLPS-u *autonomiju* u odlučivanju o tome kako će poticati sport na svom području i kojim će aktivnostima dati prvenstvo pritom ne čineći razliku između financiranja profesionalnog i amaterskog sporta. Vezano uz javne potrebe u sportu na državnoj razini, te programe donosi Hrvatski sabor na prijedlog Vlade RH, zajedno s državnim proračunom, a za njihovo izvršenje osiguravaju se sredstva u državnom proračunu i iz dijela prihoda igara na sreću (javni izvori).⁹

3 NN-MU, br. 14/01., 14/02., 1/05. i 7/05.

4 BAČIĆ, Arsen, *Ustavno pravo Republike Hrvatske Praktikum*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu, Split 2006, 525.

5 NN, br. 140/05. i 49/11. Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestao je važiti Zakon o državnim potporama (NN, br. 47/03. i 60/04). Prema čl. 3. st. 1. ZDP-a, državne potpore svi su stvarni i potencijalni rashodi ili umanjeni prihodi države dodjeljeni od davatelja državne potpore koji narušavaju ili bi mogli narušiti tržišno natjecanje davanjem prednosti na tržištu korisniku državne potpore, bez obzira na oblik državne potpore, u mjeri u kojoj to može utjecati na ispunjenje međunarodno preuzetih obveza RH iz SSP-a.

6 NN, br. 50/06. Ona uređuje sadržaj, postupak i ostale bitne elemente za ocjenu sukladnosti državnih potpora s odredbama ZDP.

7 Čl. 18. ZDP.

8 ZS uvodi obvezu *preoblikovanja* profesionalnih sportskih klubova u sportska dionička društva (s. d. d. i to za sportske klubove u nogometu, košarci i rukometu, ako ispunjavaju i ostale Zakonom propisane uvjete. Jedan je od uvjeta da na temelju revizije proizlazi da su se kod sportskog kluba – udruge za natjecanje stekli uvjeti za pokretanje stečajnog postupka, a on nije pokrenut (čl. 41. ZS). Bitno je da je u ovom dijelu Zakon o sportu *lex specialis* u odnosu na Stečajni zakon (NN, br. 44/96., 29/99., 129/00., 123/03., 82/06., 116/10., 25/12. i 133/12.) koji određuje opća pravila za sve stečajne dužnike među kojima su i opći stečajni razlozi (nelikvidnost, nesposobnost za plaćanje i prezadužnost). Dakle i financiranje profesionalnog sporta iz javnih izvora kao i obveza preoblikovanja prezaduženih sportskih profesionalnih klubova svakako su povlastice koje je Zakon o sportu napravio prema sportskim klubovima. Usp. PETROVIĆ, Siniša, Trgovačka društva u športu – športsko dioničko društvo, (*Uvod u Športsko pravo*, Inženjerski biro, Zagreb, 2009., et al.

9 Javne potrebe u sportu na državnoj razini su: 1. poticanje i promicanje sporta, osobito sporta djece, mladeži, studenata i osoba s invaliditetom, 2. poticanje planiranja i izgradnje sportskih građevina, 3. skrb o vrhunskim sportašima, 4. djelovanje nacionalnih sportskih saveza, Hrvatskoga olimpijskog odbora, Hrvatskoga paraolimpijskog odbora i Hrvatskoga sportskog saveza gluhih, 5. djelovanje informacijskog sustava u sportu, 6. rad i djelovanje Agencije, 7. dodjeljivanje Državne nagrade za sport »Franjo Bučar« i državnih nagrada za vrhunska

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (AZTN) odobrava i nadzire provedbu državnih potpora te nalaže povrat državnih potpora koje su dane ili korištene protivno propisima.¹⁰ Ipak, AZTN nije mogao naložiti povrat državnih potpora, odnosno donijeti ocjenu da se sredstva profesionalnom sportu smatraju nezakonitom državnom potporom u slučaju postojanja programa *javnih potreba* u sportu, na temelju razrađenih kriterija, a prema odredbama ZS-a kao posebnog propisa.¹¹

Koliki je udio financiranja profesionalnog sporta iz javnih izvora u strukturi izvora financiranja profesionalnog sporta općenito, nije moguće pouzdano utvrditi budući da su u RH profesionalni sportski klubovi organizirana na različite načine (Zakon o sportu ili Zakon o udrugama¹²) iz čega proizlaze različite financijske, računovodstvene i osobito porezne evidencije. Rješenje je u obveznom preoblikovanju svih profesionalnih klubova u sportska dionička društva (s. d. d.) čime će se postići potpuna transparentnost u poslovanju i jednaki pravni te ekonomski položaj profesionalnih klubova na tržištu.

2.2. Osobitost zakonodavnoga uređenja nakon 1. srpnja 2013.

Pristupanjem RH EU 1. srpnja 2013., Uredba Vijeća Europskih zajednica br. 659/1999¹³ počinje se izravno primjenjivati i u RH, te za *glavne* poslove sustava državnih potpora koje u RH obavlja AZTN postaje isključivo nadležna Komisija. Radi prilagodbe novim okolnostima donesen i novi Zakon o državnim potporama¹⁴ (ZDP1) koji je na snazi od 1. srpnja 2013. Pravilo je da davatelj državne potpore ne može dodijeliti državnu potporu prije odobrenja ili Komisije ili AZTN-a.

Ipak, od strogih pravila o obveze prijave Komisiji državne potpore radi odobrenja, postoje izuzeci. To su: 1.) državna potpora izuzeta od obveze prijave Komisiji je ona koju prije dodjele nije potrebno prijaviti Komisiji u skladu s važećim propisima Komisije donesenim na temelju čl. 108. UFEU-a (čl. 10. ZDP1) te 2.) potpora male vrijednosti (*de minimis* potpora) je uređena važećom uredbom

sportska postignuća, 8. međunarodna sportska suradnja i međunarodne obveze RH u sportu, te 9. znanstveni i razvojni programi u sportu.

10 AZTN u postupku primjenjuje ZDP, Zakon o upravnom postupku i Uredbu o državnim potporama. Sukladno ZDP, AZTN za tumačenje propisa o državnim potporama, a osobito u slučaju postojanja pravnih praznina ili dvojbi u tumačenju tih propisa, primjenjuje na odgovarajući način kriterije koji proizlaze iz pravilne primjene pravila o državnim potporama koje proizlaze iz: 1.) UFEU-a; 2.) provedbenih propisa (uredbе); 3.) prakse Europske komisije koja je nadležna za ocjenu državnih potpora u državama članicama EU te 4.) odluke Europskog suda u Luksemburgu.

11 Koliko je poznato, AZTN o korištenju državnih potpora u sportu nije donio niti jednu odluku koja obvezuje sportske klubove. Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja, <http://www.aztn.hr/rezultati-odluke/?&page=2>. (posjet 1.11.2013.)

12 NN, br. 88/01. i 11/02.

13 Službeni list Europske unije, L 83/1 od 27.3.1999.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:08:04:31999R0659:HR:PDF> (posjet 1.10.2013.).

14 NN, br. 72/13.

EU-a koja zbog svoga iznosa ne narušava ili ne prijeti narušavanju tržišnog natjecanja i ne utječe na trgovinu između država članica EU pa zato i ne predstavlja državnu potporu iz čl. 107. st. 1. UFEU (čl. 11. ZDP1). Za ove potpore mišljenje daje AZTN.¹⁵

Stoga je čl. 74. Zakona o sportu dopunjen u 2013. godini novom odredbom koja glasi: „*Financiranje profesionalnog sporta od strane Republike Hrvatske, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grada Zagreba sukladno odredbama ovoga Zakona, ako ima učinak na trgovinu između Republike Hrvatske i drugih država članica Europske unije, moguće je ako je sukladno propisima o državnim potporama (članak 107. Ugovora o funkcioniranju Europske unije).*«

To znači da od dana pristupanja RH EU, sustav dodjele državnih potpora u RH nadziru tijela i institucije EU-a, a akti i programi doneseni temeljem ZS-a, ako sadrže državne potpore moraju biti usklađeni s odredbom čl. 107. UFEU-a.¹⁶ Financiranje profesionalnog sporta¹⁷ iz javnih izvora mora biti sukladno propisima o državnim potporama u EU kojima je zabranjena dodjela državnih potpora s kojima se narušavaju pravila o tržišnom natjecanju iz Poglavlja 1. Glava VII. UFEU (*Rules on Competition*). S druge strane, financiranje amaterskog sporta iz državnih izvora, jer nema utjecaja na trgovinu između država članica EU-a ničim nije ograničeno.

-
- 15 Nacrt uredba Komisije (EU) br. C(2013) 4448 Draft od 17.7.2013. o primjeni članka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore, http://ec.europa.eu/competition/consultations/2013_second_de_minimis/draft_regulation_hr.pdf (posjet 10.10.2013.). Odredbe o potporama male vrijednosti nalaze se u Odluci o objavljivanju pravila o potporama male vrijednosti (NN, br. 45/07). Ova Odluka je usklađena s Uredbom Komisije br. 1998/2006 od 15.12.2006. Gornju granicu za iznos *de minimis* potpore je 200.000 eura koju može primiti jedan *poduzetnik* po državi članici tijekom bilo kojeg trogodišnjeg razdoblja
- 16 Sustav državnih potpora u EU uređen je u čl. 107., 108. i 109. UFEU-a. Opće je pravilo da svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku kojim se narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama (st. 1., čl. 107). Komisija u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama i predlaže sve odgovarajuće mjere koje su potrebne za postupni razvoj ili djelovanje unutarnjeg tržišta (st. 1., čl. 108.). Vijeće može, na prijedlog Komisije i nakon savjetovanja s Europskim parlamentom, donijeti, između ostalog sve odgovarajuće uredbe za primjenu članaka odredbi o državnim potporama (čl. 109.).
- 17 Profesionalni sport obuhvaća i fizičke i pravne osobe. Prema čl. 8. ZS-a, sudjelovanje u sportskim natjecanjima smatra se profesionalnim ako sportaš koji sudjeluje u natjecanjima ima sklopljen ugovor o profesionalnom igranju ili ugovor o radu ili ako sportaš obavlja samostalnu sportsku djelatnost sudjelovanja u sportskim natjecanjima (st. 1.). Sportaš koji profesionalno sudjeluje u sportskim natjecanjima je osoba kojoj je bavljenje sportom osnovno zanimanje i kojemu se po toj osnovi uplaćuje doprinos za obvezna osiguranja u skladu s posebnim propisima. Sukladno st.1., čl. 24. ZS-a, profesionalni status ima onaj sportski klub koji je osnovan radi obavljanja sportske djelatnosti sudjelovanja u sportskim natjecanjima, ako uvjete iz čl. 8. st. 1. ovoga Zakona zadovoljava više od 50 % registriranih sportaša u seniorskoj konkurenciji, u odnosu na broj prijavljenih sportaša za natjecateljsku godinu na listi koju vodi odgovarajući nacionalni sportski savez ili ako ispunjava uvjete za stjecanje profesionalnog statusa sukladno pravilima odgovarajućeg nacionalnoga sportskog saveza (profesionalni sportski klub).

Jesu li, međutim, odredbe o zabrani financiranja profesionalnog sporta iz javnih novčanih sredstava *apsolutne*? Nisu, jer se davanje državnih potpora profesionalnom sportu razmatra od slučaja do slučaja. Nesporna je upitnost državne financijske potpore u slučajevima kada sportska aktivnost predstavlja gospodarsku djelatnost profesionalnog sporta (prihodi od transfera igrača, prihodi od prodaja ulaznica, prihodi od pokrovitelja, prihodi od televizijskih prava i dr.) ili kada je namjena državne potpore vezana na podmirivanje, npr. operativnih troškova profesionalnog sporta ili kada javna sredstva daju selektivnu ekonomsku prednost pojedinom klubu u odnosu na ostale profesionalne klubove koji obavljaju gospodarsku djelatnost te postoji mogućnost da bi tim mjerama moglo se narušiti tržišno natjecanje i utjecati na trgovinu između članica EU-a. Državnom potporom ne smatra se niti financiranje profesionalnih sportskih klubova (*poduzetnika*) ako se takvo financiranje odnosi na potpore male vrijednosti do **200.000 eura** u trogodišnjem razdoblju.

3. FINANCIRANJE PROFESIONALNOGA SPORTA U DRŽAVAMA ČLANICAMA EU-A

U EU sport ima iznimno važno značenje. Reguliran je u primarnom izvoru prava EU-a (*Ugovor o funkcioniranju EU*), ali nema detaljnije razrade u sekundarnom zakonodavstvu EU-a.

O financiranju sporta Europsko vijeće (*Council of Europe*) usvojilo je još 1992. godine Europsku sportsku povelju (*European sports charter*) kojom snažno podržava javne te privatne financijske podrške razvoju sporta (čl. 12.).¹⁸ Europska komisija (Komisija) usvojila je 2007. Bijelu knjigu o sportu (*White Paper on Sport*) u kojoj se ističe velika društvena i ekonomska važnost sporta u Europi.¹⁹ Komisija naglašava da se na sport „primjenjuje pravo tržišnog natjecanja i odredbe o unutarnjem tržištu sve dok on predstavlja ekonomsku aktivnost“.²⁰ Jednako tako, Komisija razumije važnost javne podrške amaterskom (neprofesionalnom, neselektivnom) sportu i rekreaciji (sport za sve) kroz zakonodavstvo EU-a, a jedna je od predloženih mjera i smanjenje stope PDV-a za sport. Posljednja u nizu podrški Komisije za razvoj sporta kroz socijalni dijalog u profesionalnom nogometu je Sporazum o minimalnim uvjetima standardnog ugovora za profesionalne igrače, Bruxelles, 2012.²¹

18 Europska povelja o sportu, http://www.coe.ba/pdf/EVR_Charter_on_sport.pdf (posjet 1.12.2013.).

19C ommission of the European Communities, White paper on Sport, http://ec.europa.eu/sport/documents/wp_on_sport_en.pdf (posjet 20.10.2013.). Bijela knjiga o sportu donešena je 11.7.2007. u Bruxellesu.

20 V. BAČIĆ, Arsen / BAČIĆ, Petar, Lisabonski ugovor i novi start europskog sportskog prava, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 4/2011, 687.

21 European Commission, Agreement regarding the minimum requirements for standard player contracts in the professional football sector in the European Union and in the rest of the

U predmetima iz svoje nadležnosti Komisija donosi odluke na koje se može izjaviti žalba o kojoj najprije odlučuje Opći sud Europske unije.²² O žalbama protiv presuda Općeg suda Europske unije u konačnici odluku donosi Europski sud u Luxembourg u kao najviša sudska instanca EU-a čije presude obavezuju sve članice EU-a.²³

Dakle, u čl. 165. UFEU-a²⁴ ili „sportskom članku“²⁵ naglašava se, po prvi put da Unija doprinosi promociji europskog sporta, pritom vodeći računa o *specifičnoj* prirodi sporta, strukturama koja se temelje na *dobrovoljnosti*²⁶ te društvenoj i obrazovnoj funkciji. Nadalje, Unija pomaže razvijanje europske dimenzije u sportu promicanjem pravednosti i otvorenosti na sportskim natjecanjima i suradnje među tijelima odgovornima za sport te zaštitom tjelesnog i moralnog integriteta sportaša i sportašica, osobito najmlađih sportaša i sportašica. Financiranje sporta u dijelu koji sadrži državnu potporu (*State aid*), posebno profesionalnog sporta podliježe pravilima i normama o državnim potporama iz pravne stečevine EU, konkretno odredbi o državnim potporama iz UFEU-a radi zaštite tržišnog natjecanja. Međutim, državna potpora dana za rad mladih i omladinskih škola te za izgradnju sportskih objekata ne predstavlja nezakonitu državnu potporu. To proizlazi i iz Zajedničke izjave potpredsjednika Europske komisije za tržišno natjecanje Joaquina Almunija i predsjednika UEFA Michela Platinija od 21. ožujka 2012. (*Joint Statement on Financial Fair Play (FFP) rules and State aid*).²⁷ Naglašeno je da su troškovi koji

UEFA territory, http://ec.europa.eu/sport/news/documents/agreement_football_contracts_en.pdf (posjet 20.10.2013.)

- 22 Sud Europske unije sastoji se od tri suda: 1.) Europskog suda; 2.) Općeg suda, i 3.) Službeničkog suda. Europski sud ima zadaću osigurati da se i u tumačenju Osnivačkih ugovora EU (Ugovor o Europskoj uniji (Lisabonski ugovor od 13. prosinca 2007.) i Ugovor o funkcioniranju Europske unije od 19. svibnja 2008.) poštuje pravo.
- 23 Sud u Luxembourg više je puta odlučivao o predmetima iz sporta. Predmet br. C-222/86 *Unectef v. Heyssel*, ECR [1987] 4097, ticao se prava na rad Georgesa Heylensa, nogometnog trenera s belgijskim državljanstvom u Francuskoj, bez francuske diplome u klubu Lille Olympic Sporting Club. Sud je analizirao pravo na zaposlenje državljanina države članice u drugoj državi članici i ostvarenje slobode kretanja radnika. Sud je zaključio kako je **pravo na djelotvornu sudsku zaštitu** protiv bilo koje odluke nacionalnog tijela koja onemogućava izvršenje tog prava, opće načelo prava Zajednice. To proizlazi iz ustavnih tradicija država članica i Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda iz 1950. The International Sports Law Journal 2007/1-2, http://www.asser.nl/upload/sportslaw-webroot/cms/documents/cms_sports_id120_1_ISLJ%202007_1-2.pdf (posjet 20.10.2013.). U predmetu br. C-415/93, poznatijem kao predmet Bosman Sud se izjasnio o pravilima o **slobodi kretanja radnika** u sportskom sektoru Europe (*rule on the free movement of workers in the European sports sector*). Usp. IVKOŠIĆ, Marko, Pravno uređenje transfera profesionalnih nogometaša, magistrarski rad, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2005.
- 24 Stupio na snagu 1. prosinca 2009.
- 25 V. SIEKMAN, Robert, The specificity of sport:sporting exceptions in EU Law, *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu*, 4/2012, 723.
- 26 ZID ZS iz 2012. godine izbrisao je začudo odredbu prema kojoj se sport u RH temelji na načelu dragovoljnosti.
- 27 European Commission, Joint Statement by Vice.president Joaquin Almunia and President Michel Platini, http://ec.europa.eu/competition/sectors/sports/joint_statement_en.pdf (posjet 20.10.2013.).

se odnose za treniranje mladih i njihov razvoj, zatim socijalni i društveni projekti te investicije u infrastrukturu u skladu s FFP-om i državnim potporama. Kao primjeri navedeni su slučajevi pomoći amaterskom sportu i mladim ekipama u Francuskoj²⁸ te potpora izgradnji sportske infrastrukture u Mađarskoj.²⁹

Vežano uz samu strukturu, izvora financiranja sporta u državama članicama EU-a ona je sljedeća: 65,67 % sredstva iz kućanstva (članarine, kupnja robe i opreme te plaćanje poduka); 16,90 % sredstva iz lokalnih proračuna; 6,95 % sredstva iz državnih proračuna; 6,83 % sredstva od sponzora; 3,25 % sredstva od medija; 0,13 % sredstva od lutrije te 0,26 % sredstva iz ostalih izvora.³⁰ U odnosu na financiranje profesionalnog sporta u državama članicama EU, ključno je samofinanciranje kroz: 1.) članarine; 2.) novac od prodaje ulaznica; 3.) promidžba; 4.) sponzorstvo; 5.) medijska prava; 6.) preraspodjelu prihoda unutar sportskih saveza; 7.) trgovina i sl.³¹

4. FINANCIRANJE PROFESIONALNOGA SPORTA U PRAVU BOSNE I HERCEGOVINE

U Bosni i Hercegovini na snazi je Zakon o sportu u Bosni i Hercegovini (ZS BiH)³² koji određuje sport kao djelatnost od *javnog interesa* (čl. 3.).³³ To znači da je i profesionalni sport djelatnost od javnog interesa.³⁴ Ipak, financiranje sporta je

28 Odluka Europske komisije od 25.4.2001., N 118/2000 (SL JOCE C/333/2001), <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2001:333:0006:0008:EN:PDF> (posjet 10.10.2013.).

29 Radi se o shemi poreznih olakšica (*tax allowance*) radi ulaganja u sportske objekte u pet (5) sportskih grana: nogomet, rukomet, košarka, hokej na ledu i vaterpolo a koji su od velike važnosti za cijeli mađarski sport. Putem državne potpore u sportsku infrastrukturu uložiti će se do 30. lipnja 2017. oko 60 milijuna eura godišnje. Komisija se složila da se te potpore mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem (čl. 107. st. 3. t. c UFEU), SA. 31722 (SL JOCE/C/364/2011).

European Commission http://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_31722, (posjet 1.11.2013.).

30 V. Institut za javne financije, op. cit., 143.

31 V. SIEKMAN, Robert / SOEK, Janwillem, Models of Sport Governance in the European Union: The Relationship between State and Sport Authorities, The International Sports Law Journal 2010, 98.

32 Službeni glasnik BiH, br. 27/08. i 102/09. Danom stupanja na snagu ovoga Zakona prestao je važiti Zakon o fizičkoj kulturi Bosne i Hercegovine (Službeni list SRBiH, broj 24/91).

33 Javni interes i ciljevi Bosne i Hercegovine (BiH) u sportu, su sukladno čl. 7. ovoga Zakona: a) razvijanje svijesti građana, posebno mladih, o sportu i njegovim vrijednostima; b) doprinos odgoju, obrazovanju i razvoju djece i mladeži; c) poticanje i afirmiranje sporta i njegovih vrijednosti kao dijela kulture i ukupnih materijalnih i duhovnih vrijednosti društva; d) očuvanje zdravlja kao osnove svake ljudske aktivnosti, radne produktivnosti, izražavanje stvaralaštva i humanog življenja; e) poticanje sustavnog i organiziranog bavljenja sportom u slobodnom vremenu; f) predstavljanje vrhunskog sportskog stvaralaštva na svim razinama; g) sustavno stvaranje uvjeta za ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata te h) organizacija sustava natjecanja u skladu sa pravilima međunarodnih sportskih federacija.

34 Po čl. 16. ZS BiH, pravne osobe u sportu su profesionalni i amaterski sportski klubovi.

područje koje je „formalno-pravno najjasnije definirano u Bosni i Hercegovini”.³⁵

Prema čl. 65. ZS BiH, sredstva za financiranje sportskih aktivnosti ostvaruju se iz državnih (javnih) te privatnih izvora. Javni izvori su: a) proračunska sredstva institucija Bosne i Hercegovine (BiH), entiteta i drugih razina administrativnog organiziranja; b) igre na sreću. Privatni izvori su: a) članarine, b) donacija i sponzorstva pravnih i fizičkih osoba, c) prihoda od kamata i zakupnina, d) prihodi stečeni aktivnostima utvrđenim statutom sportske organizacije te e) drugi prihodi.

Javni interes u sportu u BiH ostvaruje se sufinanciranjem iz sredstava proračuna institucija BiH na osnovi strategije, dugoročnih i godišnjih programa razvoja sporta u BiH (čl. 66. ZS BiH). U praksi je, međutim sustav sufinanciranja postao sustav gotovo isključivog financiranja sporta iz javnog sektora jer se više od 90 % potreba u sportu financira iz proračuna državnog aparata, entiteta, kantona i gradova, odnosno općina.³⁶ Takav način financiranja sporta nije, na duži rok održiv pa se privatna inicijativa pokazuje kao najbolje rješenje financiranja sporta u BiH. To se ne odnosi na financiranje amaterskog i rekreacijskog sporta koji nije prikladan za tržišne odnose već o njemu moraju voditi računa sve razine državne uprave. S druge strane, financiranje profesionalnog sporta moglo bi biti zahvaćeno poduzetništvom, posebno nakon plasmana nogometne reprezentacije BiH na Svjetsko prvenstvo u Brazilu 2014. U čl. 67. - 68. ZS BiH pronalazi se dovoljno atraktivnih instrumenata: porezne olakšice za sportaše i sportske organizacije, a osobito pri izgradnji i održavanju sportskih objekata, organizacije velikih sportskih natjecanja, sportskih priredbi, nabavke sportske opreme te sistematskih pregleda sportaša. Uložena sredstva u razvoj sporta priznaju se kao troškovi i oslobođeni su poreza. Dakle, i profesionalni klubovi osnovani kao privredna društva dijelom se financiraju od države kada ulažu u troškove održavanja sportskih objekata čiji je vlasnik država. Ipak, ključna je promjena kolektivnog razmišljanja koje prihvaća europske tendencije razvoja sporta.

Profesionalni sportski klub osniva se kao privredno društvo, odnosno preduzeće radi obavljanja sportske djelatnosti (čl. 20. ZS BiH), dok je amaterski klub dobrovoljna nevladina neprofitna organizacija koja se organizira kao udruženje građana za obavljanje sportske djelatnosti (čl. 19. ZS BiH). Dakle, profesionalni sportski klub je trgovačko društvo kapitala, dok je amaterski sportski klub neprofitna organizacija. Sukladno čl. 34. ZS BiH i neprofitne organizacije mogu obavljati komercijalne poslove „samo ako je osnovna svrha takvih djelatnosti ostvarivanje ciljeva utvrđenih statutom.”

35 Olimpijski komitet Bosne i Hercegovine (Haris Hasanspahić).

36 Ministarstvo civilnih poslova BiH, Strategija razvoja sporta u BiH, http://www.mcp.gov.ba/zakoni_akti/strategije/default.aspx?id=1672&langTag=bs-BA (posjet 10.11.2013.).

5. FINANCIRANJE PROFESIONALNOGA SPORTA U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

Važnost sporta u Republici Srbiji određuje Ustav Republike Srbije³⁷ kao i Zakon o sportu (ZSS)³⁸. U skladu sa srpskom pravnom tradicijom, ZSS je zadržao, tzv. *intervencionistički model* zakonskog uređivanja sporta što znači da je najznačajniji dio sportskog sustava Republike Srbije i osnovni element koji čini taj sustav, u pogledu strukture i nadležnosti uređeni pravnim normama koje propisuje država zakonom.³⁹ Prema čl. 2. ZSS-a, sport je „delatnost od posebnog značaja za Republiku Srbiju“⁴⁰ koja se financira većim dijelom iz državnog proračuna, te proračuna autonomne pokrajine i jedinica lokalne samouprave. Za financiranje iz javnih izvora bitno je postojanje „opšteg interesa“ na svim razinama političke organizacije društva. Za ostvarivanje „opšteg interesa“ na državnoj razini⁴¹ osiguravaju se novčana sredstva u državnom proračunu te dodatno novčana sredstva ostvarena iz priređivanja igara na sreću (čl. 114. ZSS). Zakonom određeni

37 Službeni glasnik RS, br. 98/06.

38 Službeni glasnik RS, br. 24/11. i 99/11. Stupanjem na snagu ovoga zakona prestao je važiti Zakon o sportu (Službeni glasnik RS, br. 52/96. i 101/05.).

39 Tako ŠUPUT, Dejan, Sistem sporta u državama bivše SFRJ, Institut za uporedno pravo, Beograd 2011.No, tzv. *intervencionistički model* imaju i druge države u Europi: Bugarska, Cipar, Francuska, Grčka, Hrvatska, Italija, Latvija, Poljska, Portugal, Rumunjska i Španjolska.

40 U Strategiji razvoja sporta u Republici Srbiji za razdoblje od 2009. do 2013. godine (Službeni glasnik RS, br. 110/08) ističe se da se „...sport... **velikim delom financira iz budžeta Republike Srbije**“, http://www.rzsport.gov.rs/download/file/Strategija_razvoja_sporta.pdf (posjet 1.11.2013.).

41 To su: 1.) osiguranje uvjeta za pripremu, sudjelovanje i ostvarivanje vrhunskih sportskih rezultata sportaša na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama i drugim velikim međunarodnim sportskim natjecanjima; 2.) aktivnosti nacionalnih granskih sportskih saveza, Olimpijskog komiteta Srbije, Paraolimpijskog komiteta Srbije i Sportskog saveza Srbije putem kojih se ostvaruje opći interes u oblasti sporta, uključujući i unapređenje zaštite zdravlja sportaša, unapređenje stručnog rada i stručnog osposobljavanja u sportu; 3.) izgradnja, opremanje i održavanje sportskih objekata koji su od posebnog značaja za razvoj sporta na području Republike Srbije, vodeći računa o regionalnoj pokrivenosti; 4.) stipendije za sportsko usavršavanje vrhunskih sportaša amatera i novčana pomoć vrhunskim sportašima s posebnim zaslugama; 5.) nacionalna priznanja i nagrade za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta; 6.) aktivnosti sportskih kampova za perspektivne sportaše, koji su od posebnog značaja za Republiku Srbiju; 7.) organizacija međunarodnih i nacionalnih sportskih natjecanja od značaja za Republiku Srbiju, međudržavna i međunarodna sportska suradnja; 8.) osiguranje uvjeta za organiziranje i održavanje školskih i studentskih sportskih natjecanja na razini Republike Srbije; 9.) aktivnosti na ispunjavanju međunarodnih obveza u sportu i razvijanje sporta i suradnje s organizacijama iz dijaspore; 10.) sprječavanje negativnih pojava u sportu (doping, nasilje i nedolično ponašanje); 11.) znanstveni skupovi, istraživačko-razvojni i znanstveno-istraživački projekti u sportu i izdavanje sportskih publikacija od nacionalnog značaja; 12.) unapređenje rekreativnog sporta, promocija i poticanje bavljenja sportom svih građana Republike Srbije, a osobito djece, žena, mladeži i osoba sa invaliditetom; 13.) djelatnost i programi organizacija u području sporta čiji je osnivač Republika Srbija.

nositelji programa dostavljaju nadležnom Ministarstvu omladine i sporta Republike Srbije u pravilu godišnje i posebne programe za financiranje ili sufinanciranje a prema dinamici utvrđenoj Programskim kalendarom (čl. 115. ZSS). Ministarstvo izravno financira: a) redovite programe nacionalnih sportskih saveza i nacionalnih krovnih organizacija; b) organizaciju međunarodnih natjecanja u Republici Srbiji, koji su od interesa za Republiku Srbiju; c) organizaciju sportskih kampova za perspektivne sportaše; d) subvencije za poduzeća osnovana radi organizacije velikih međunarodnih natjecanja; e) stipendije za vrhunske sportaše amatere; f) nagrade za osvojene medalje na europskim i svjetskim prvenstvima u olimpijskim disciplinama i na olimpijskim igrama; g) nacionalna priznanja za osvojene medalje na europskim i svjetskim prvenstvima u olimpijskim disciplinama i na olimpijskim igrama, te h) javni poziv kojim se financiraju programi sportskih organizacija, koji su u suglasnosti sa Strategijom razvoja sporta i Akcijskim planom.⁴² Bitno je uočiti da financiranje aktivnosti iz programa može obuhvatiti samo dio plaća zaposlenih, materijalnih troškova i administrativnih troškova, a najviše do 20 % od odobrene visine sredstava iz proračuna Republike Srbije za taj program (čl. 119. ZSS). O odobrenju programa ministar odlučuje rješenjem koje je konačno i protiv njega se može voditi upravni spor (čl. 121. ZSS). Podnositelj odobrenog programa kome su, na temelju rješenja i potpisanog ugovora prenesena sredstva obavezan je *namjenski* koristiti sredstva dobijena iz proračuna Republike Srbije, a nabavku dobara, usluga ili radova u okviru tih sredstava mora vršiti u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne nabave (čl. 122. ZSS). Podnositelji odobrenih programa obavezni su podnositi izvješća o načinu korištenja odobrenih novčanih sredstava dok ministarstvo ima pravo kontrole ostvarivanja odobrenih programa (čl. 130.-133. ZSS). Potrebe i interesi građana u oblasti sporta u autonomnoj pokrajini regulirani su u čl. 134.-136. ZSS-a, dok su programi i interesi građana u oblasti sporta u jedinicama lokalne samouprave određeni u čl. 137.-138. ZSS-a.

Radi obavljanja sportskih aktivnosti i sportskih djelatnosti sportske se organizacije mogu osnovati kao sportska udruženja ili kao sportska privredna društva (čl. 31. ZSS). Sportska udruženja su neprofitne sportske organizacije (čl. 34. ZSS) dok je cilj sportskih privrednih društava stjecanje profita uz određena zakonska ograničenja u svezi s raspolaganjem s neto dobiti (čl. 94. ZSS)⁴³. Profesionalni sport se samofinancira, ali najpoznatiji sportski klubovi nisu organizirani kao sportska privredna društva već kao sportska udruženja.⁴⁴

42 U 2014. godini ostvarivanje sredstava namjenjenih financiranju svih programa ovisit će o priljevu sredstava u proračun Republike Srbije. V. Ministarstvo omladine i sporta <http://www.mos.gov.rs/upload/Odluka%20redovni%20programi%202014.pdf> (posjet 30.11.2013.).

43 V. MIČOVIĆ, Miodrag, Sportsko privredno društvo, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, god. 47, 2/2010., str. 275.-284.

44 Najpoznatiji srpski sportski klub je Fudbalski klub „Crvena zvezda“ iz Beograda, a najviši opći akt Kluba je Statut. Klub je organiziran kao **sportsko udruženje** (čl. 1. Statuta iz 2012. godine). Imovinu Kluba (stadion i drugi sportski tereni, poslovne zgrade, poslovne prostorije, stanovi za nogometaše i druge zaposlene, novčana sredstva, vrijednosni papiri kao i druge nekretnine i pokretne stvari i prava), kao i prihode ostvarene obavljanjem djelatnosti, Klub može koristiti jedino za ostvarivanje ciljeva utvrđenih Statutom (čl. 52. Statuta). Nadalje, iz

6. FINANCIRANJE PROFESIONALNOG SPORTA U PRAVU CRNE GORE

I prema crnogorskom Zakonu o sportu (ZSCG)⁴⁵, sport je djelatnost od javnog interesa⁴⁶ (čl. 2.). Ostvarivanje *javnog interesa* osigurava Crna Gora i glavni grad, Prijestolnica i općine putem Nacionalnog programa razvoja sporta kojeg svake godine donosi Vlada Crne Gore te općinskih programa razvoja sporta (čl. 12.).

Profesionalni sportaš je osoba koja se bavi sportom kao osnovnom djelatnošću i ostvaruje zaradu na temelju ugovora zaključenog sa sportskom organizacijom koja mu uplaćuje doprinose za socijalno osiguranje. Ako se, međutim profesionalni sportaš sportom bavi samostalno, dakle ako nema zaključen ugovor o radu sa sportskom organizacijom, takav se sportaš registrira kao poduzetnik (čl. 22. ZSCG). Profesionalni sportski klub je privredno društvo jer se osniva za obavljanje sportskih djelatnosti radi ostvarivanja dobiti (čl. 50. ZSCG).⁴⁷ Prema čl. 49. ZSCG-a, profesionalni sportski klub se može osnovati, odnosno organizirati po modelu privatno-javnog partnerstva.⁴⁸

Financiranje sporta nalazi se u čl. 87.-90. ZSCG-a. Postoji klasična podjela na izvore financiranja: 1.) javni izvori i 2.) vlastiti izvori. Nacionalni program, kao ključni dokumenta⁴⁹ utvrđuje potrebe u sportu i za njihovo ostvarivanje osiguravaju

čl. 53. Statuta proizlazi da se Klub samofinancira (prihodi od utakmica i turnira u zemlji i inozemstvu, TV prijenosa, marketinga, reklama, članarina i drugih izvora u skladu sa zakonom; prihodi od transfera igrača; prihodi od igara na sreću; prihodi od zakupa objekata i prostora Kluba; prihodi od izdavanja publikacija; prihodi od prodaje suvenira Kluba; prihodi od izgradnje sportskih objekata i objekata koji služe Klubu; prihodi od drugih poslova) dok čl. 54. Statuta omogućuje Klubu, samostalno ili s drugim domaćim ili stranim partnerima osnivanje privrednih društava ili drugih oblika privređivanja u skladu sa zakonom i nakon izvršene registracije kod nadležnog tijela. Vidi. <http://www.crvenazvezdafk.com/sr/klub/statut-pravilnici.html> (posjet 05. 01. 2014.). Vrlo sličan Statut ima i Fudbalski klub "Partizan" iz Beograda. Vidi. <http://www.sr.partizan.rs/klub-info/statut-2/> (posjet 15.01.2014.).

45 Službeni list Crne Gore, br. 36/11. i 36/13.

46 Javni interes u sportu predstavlja: 1) poticanje razvoja sporta, posebno kod djece i mladih; 2) stvaranje uvjeta za izgradnju i održavanje sportskih objekata; 3) poticanje djelovanja COK-a i nacionalnih sportskih saveza; 4) osiguranje uvjeta za trening i natjecanja sportaša, sportsko-rekreativne aktivnosti djece, mladih i građana, kao i drugih sportskih aktivnosti koje su u funkciji unaprjeđivanja psihofizičkih sposobnosti građana i prevencije sociopatoloških pojava kod djece i mladih; 5) osiguravanje uvjeta za održavanje međunarodnih natjecanja, posebno na reprezentativnoj razini; 6) vođenje posebne brige o vrhunskim i kategoriziranim sportašima; 7) poticanje sportske aktivnosti osoba s invaliditetom; 8) stvaranje uvjeta za provođenje izvannastavnih sportskih aktivnosti učenika i studenata; 9) poticanje istraživačko-razvojnog, odgojno-obrazovnog i stručnog rada u sportu; 10) druge organizirane i stručno vođene sportske aktivnosti i djelatnosti.

47 Profesionalni sportski klub može se organizirati na dva načina: 1.) osnivanjem profesionalnog sportskog kluba ili 2.) transformacijom amaterskog sportskog kluba u profesionalni sportski klub. Transformacija amaterskog kluba u profesionalni sportski klub može biti obvezna ili dragovoljna.

48 Prema Ministarstvu nauka, obrazovanja i sporta, Uprave za mlade i sport, u Crnoj Gori samo je FK "Budućnost" iz Podgorice registrirani profesionalni klub (dioničko društvo).

49 Vidi detaljnije: <http://www.upravazamladeisport.me/me/nacionalni-program-razvoja-sporta> (posjet 15.01.2014.).

financijska sredstva iz proračuna. Najveći dio sredstava⁵⁰ usmjeren je za programe nacionalnih sportskih saveza i Crnogorskog olimpijskog komiteta (oko 70 %), a za programe sportskih klubova, stipendije perspektivnih sportaša, naknade vrhunskim sportašima i premije za ostvarene sportske rezultate (30 %). Visina sredstava za sufinanciranje pojedinih programa na razini države, a posebno na razini lokalne samouprave, nije dostatna.

7. INSTITUT TRAJNE NOVČANE NAKNADE U ZAKONU U SPORTU RH

Slava i priznanja su bit sporta od davnih vremena. No, u potpunoj komercijalizaciji sporta dva su osnovna mjerila: 1) pobjeda i 2) novac. Uz jednokratne novčane nagrade koje država daje vrhunskim sportašima za promociju na globalnoj razini⁵¹, u državama bivše Jugoslavije sve je više prisutan model doživotnog financiranja vrhunskih sportaša, temeljem relevantnog (kriterijskog) rezultata iz državnih proračuna kada sportaši steknu određenu životnu dob. To je nesporno nasljeđe iz nedavne socijalističke prošlosti koje u državama članicama EU ne postoji. U RH je naknada određena ZS-om iz 2013. a prema uzoru na čl. 123. srpskoga Zakona o sportu (vidi *supra*).

7.1. Pojam i glavna obilježja naknade

Institut naknade uređen je u čl. 81.a Zakonom o sportu te Uredbom o dodjeljivanju trajnih novčanih mjesečnih naknada osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama, olimpijskim igrama gluhih i svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim sportovima i disciplinama (Uredba)⁵². Zakonodavac ne daje definiciju pojma naknade, ali iz teksta ZS-a proizlazi da se radi o državnom priznanju u novcu za *poseban* doprinos ugledu RH.⁵³ Vlada RH svoj prijedlog⁵⁴ novog uređenja naknada obrazložila je s tri argumenta: 1.) sportske djelatnosti su, sukladno st. 2. čl. 2. ZS-a djelatnosti od *posebnog interesa* za RH; 2.)

50 U strukturi proračuna Crne Gore financijska sredstva za sport iznose od 0,2 % do 0,3 %.

51 V. Uredba o kriterijima za dodjeljivanje državnih nagrada za vrhunska sportska postignuća, NN, br. 111/12. i 134/12. Kvalitetno rješenje svakako je čl. 6. ove Uredbe prema kojem se državna nagrada dodjeljuje sportašicama i sportašima te djelatnim stručnim osobama (izbornik, trener, sportski liječnik, fizioterapeut, serviser i sl.). To je ujedno i priznanje da je danas uspjeh u sportu rezultat sustavnog timskog rada.

52 NN, br. 113/13.

53 Poseban doprinos ugledu RH treba tumačiti doista vrlo široko (*ekstenzivno*) i u korist sportaša budući da obuhvaća razdoblje i prije 60 godina kada nije bila neovisna RH. U obzir za dodjeljivanje naknada nije uzeta i činjenica da su npr. sve olimpijske medalje do 1988. u Seulu pripale Srbiji.

54 Prijedlog Vlade Republike Hrvatske, [http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/sjednice_i_odluke_vlade_rh/80_sjednica_vlade_republike_hrvatske/80_8/\(view_online\)/1#document-preview](http://www.vlada.hr/hr/naslovnica/sjednice_i_odluke_vlade_rh/sjednice_i_odluke_vlade_rh/80_sjednica_vlade_republike_hrvatske/80_8/(view_online)/1#document-preview) (posjet 15.10.2013.).

sportaši su najbolji promotori RH u inozemstvu te 3.) naknada je zalag za svjetlu budućnost hrvatskoga sporta. S prvim i drugim argumentom teško se ne složiti uz napomenu da država već vrlo bogato vrednuje sva vrhunska sportska postignuća (*izvršnost*) putem jednokratnih nagrada (nagrade za npr. olimpijske medalje su na razini nagrada Njemačke ili SAD-a)⁵⁵. Vezano uz treći argument, vrlo smo suzdržani. *Argumentum a contrario*, bez naknada budućnost hrvatskoga sporta ne bi bila svijetla?

Glavna obilježja naknade su: 1.) doživotnost (trajnost); 2.) financiranje isključivo iz državnog proračuna; 3.) naknada se dodjeljuje za vrhunska sportska postignuća iz prošlosti. Ipak, njeno vrlo bitno obilježje je i to što za korisnika, naknada ne stvara nikakvu dodatnu zakonsku obvezu vratiti nešto u društvenu zajednicu kroz bilo koji način djelovanja. Tako gledajući naknada je **renta** (dohodak bez rada) i može se zvati „sportska renta“, ali nema nikakve veze s mirovinom koja se u cijelom svijetu stječe određenom starosnom dobi i/ili određenim minimalnim stažom temeljem uplata u mirovinski fond. Eventualno, naknada bi se mogla nazivati „sportska mirovina“ ako se, kao državno priznanje daje kao dodatak mirovini zasluženoj po kriterijima koji vrijede za sve državljane RH (kao npr. u Sloveniji).⁵⁶ Naknadu ne treba miješati s pojmom državna nagrada za vrhunska sportska postignuća iz čl. 82. ZS-a jer se radi o dva različita pravna instituta među kojima postoji uzročno-posljedična veza jer se naknada neposredno veže uz vrhunsko sportsko postignuće pa naknade nema ako nema vrhunskog sportskog rezultata (*relevantan rezultat*). Bitna razlika sastoji se u tome što je državna nagrada za vrhunska sportska postignuća jednokratna dok je naknada doživotna (trajna). Daljnja se razlika odnosi na krug osoba primatelja. Pravo na naknadu imaju samo sportaši, dok pravo na novčanu nagradu imaju, pored sportaša i izbornici, treneri, liječnici, fizioterapeuti i dr. Razlika se sastoji i u tome što se naknada ostvaruje isključivo na *vlastiti zahtjev* dok se takav zahtjev ne traži u slučaju nagrade za vrhunske rezultate. Konačno, razlika se sastoji i u poreznom položaju isplatitelja jer su nagrade u RH neoporezive, dok na naknade isplatitelj treba platiti davanja državi itd.

55 Za zlatnu medalju na Olimpijskim igrama u Londonu 2012. hrvatski sportaši u pojedinačnim sportovima primili su od RH novčanu naknadu od po 104.000,00 kn neto (oko 19.000,00 USD), a u ekipnim sportovima po 85.000,00 kn (oko 15.500,00 USD). S druge strane, u SAD je nagrada iznosila 25.000 USD bruto, a u Njemačkoj 18.300,00 USD. U Velikoj Britaniji, prema dugogodišnjoj tradiciji nositelji medalja ne primaju nikakvu novčanu naknadu nego zaslužuju priznanja (ordene) od kraljice Elizabete II. V. <http://www.telegraph.co.uk/sport/olympics/9194402/London-Olympics-2012-no-cash-incentives-for-Great-Britains-medallists.html> (posjet 15.10.2013.).

56 Vlada Republike Slovenije donijela je u slučaju proslavljenog košarkaša Ive Daneua poseban *Sklep o izjemnom priznanju in odmeri starostne pokojnije osobi, ki ima posebne zasluge na področju športa* (Uradni list RS, br. 21/2001).

7.2. Uvjeti za ostvarivanje naknade

Uvjeti (kriteriji) koji se moraju *kumulativno* ispuniti za ostvarivanje prava na naknadu su značajno izmijenjeni u korist sportaša u odnosu na rješenja iz „starog“ zakona. Kao najvažnije, izbrisana je odredba, o tzv. *imovinskom cenzusu* iz ZS iz 2011., pa se pravo na naknadu daje bez obzira na imovinsko stanje sportaša. Po novom postoje četiri uvjeta: 1.) hrvatsko državljanstvo, 2.) prebivalište u RH, 3.) navršenih 45 godina života i 4.) sportaš nije pravomoćno osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora za počinjeno kazneno djelo. Hrvatsko državljanstvo nije sporan uvjet dok sporan može biti uvjet o prebivalištu u RH. Naime, u bivšoj zajednici Jugoslaviji, a i sada u RH vrhunski sportaši nastupajući za reprezentaciju često mijenjaju klubove, države i kontinente, a time i prebivalište. Stoga je uvjet o prebivalištu u RH upitan jer *diskriminira* malobrojne sportaše koji žive u inozemstvu u odnosu na one koji žive u RH bez obzira što su u trenutku osvajanja olimpijske ili svjetske medalje za reprezentaciju dali jednak doprinos ugledu RH. Treći je uvjet za stjecanje prava na naknadu da sportaš u trenutku podnošenja zahtjeva za stjecanje prava na naknadu ima navršenih 45 godina života jedinstveno za sportašicu i sportaša. To je objektivno vrlo nizak prag posebno za sportaše i značajno je niži u odnosu na zakonsko rješenje iz 2011. (55/60 godina) te predstavlja novu dodatnu povlasticu sportašu. U konačnici, to je bitno odstupanje i od Programa za cjeloživotno učenje (*Lifelong Learning Programme – LLP*) koji upravo javno proklamira Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta (MZOS), odnosno EU.⁵⁷ Radi li se o poruci da je bolje i isplativije baviti se sportom nego baviti se obrazovanjem i znanostu koje djelatnosti zahtijevaju cjeloživotno učenje? Kao četvrti uvjet je da sportaš nije pravomoćno osuđen na bezuvjetnu kaznu zatvora za počinjeno kazneno djelo. Ovaj uvjet znatno je stroži od uvjeta kojeg je Vlada RH predložila Hrvatskom saboru prema kojem se tražilo da sportaš „nije pravomoćno osuđen za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora u trajanju dužem od pet godina“. S druge strane, „stara“ odredba čl. 81.a ZS-a uopće nije kao uvjet tražila od sportaša dokaz o nepostojanju bilo kakve osude za počinjeno kazneno djelo pa je naknadu mogao dobiti i pravomoćno osuđeni sportaš za počinjeno kazneno djelo. Pravo na naknadu polaže sportaš koji je osvojio medalju na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama, olimpijskim igrama gluhih i svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim sportovima i disciplinama što znači da je proširen krug sportaša koji imaju pravo na nagradu u odnosu na rješenja iz ZS iz 2011., koji je uzimao u obzir **isključivo** nositelje medalja s olimpijskih i paraolimpijskih igara te olimpijskih igara gluhih.⁵⁸ Dakle, pravo na naknadu nema sportaš s invaliditetom

57 Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske, <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2935> (posjet 1.7.2013.).

58 Naknada se isplaćuje mjesečno do kraja života sportaša, ne može biti predmet nasljeđivanja, a gubi se ako sportaš više ne ispunjava sve uvjete. Visina naknade veže se uz prosječnu neto plaću po zaposlenom u pravnim osobama u RH koja prethodi stjecanju prava na naknadu prema objavi DZS. Novost je da od sada postoje četiri razreda (100 %, 80 %, 60 % i 40 %) umjesto dasadašnja tri razreda (100 %, 80 % i 60 %) a novina je i da se radi o neto iznosima

koji je osvojio medalje na svjetskim prvenstvima osoba s invaliditetom. Je li time prekršeno međunarodno pravo o zabrani diskriminacije na čije se poštovanje RH pravno obvezala?

7.3. *Diskriminacija sportaša s invaliditetom*

Krug osoba koje polažu pravo na naknadu nije dobro riješen u Zakonu o sportu jer postoji *diskriminacija* sportaša s invaliditetom, a što je pravno nedopustivo i na što treba posebno ukazati u ovom dijelu rada.

Pravna regulacija osoba s invaliditetom jedan je od (naj)osjetljivijih elemenata pravne regulacije, dok je njihov pravni status u društvu pouzdan indikator postignutog stupnja njegove demokratizacije. UN-ova Konvencija o pravima osoba s invaliditetom⁵⁹ najmlađi je dokument o ljudskim pravima koji su Ujedinjeni narodi donijeli 2006. godine, a Hrvatski sabor ratificirao 1. lipnja 2007. godine.⁶⁰ Ustav RH osobe s invaliditetom svrstava među osobe o kojima se država posebno skrbi i pomaže njihovu uključivanju u društveni život.⁶¹ Ipak, čl. 81.a Zakona o sportu nije na tragu ustavnopravnih, a niti konvencijskih rješenja jer *diskriminira* paraolimpijce i gluhe sportaše kojima se, za ostvarivanje naknade, za razliku od osoba bez invaliditeta **ne** računaju medalje osvojene na svjetskim seniorskim prvenstvima u paraolimpijskim sportovima i disciplinama te svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim sportovima i disciplinama za gluhe. Stoga bi takva odredba mogla doći pod udar zbog kršenja: 1.) Ustava RH; 2.) Konvencije UN o pravima osoba s invaliditetom; 3.) Povelje o temeljnim pravima EU⁶²; 4.) Europske Konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (Konvencija o ljudskim pravima);⁶³ 5.) UFEU, te 6.) samog ZS-u.

naknada na koje će isplatitelj (RH) uplatiti pripadajuća davanja prema proračunima. Sukladno predviđenim kriterijima, pravo na naknadu za osvojene medalje na olimpijskim igrama i svjetskim prvenstvima u ovom bi trenutku ostvarilo ukupno 202 sportaša: 1.) 86 sportaša (od čega 50 osvajača zlatnih, 25 srebrnih i 11 brončanih medalja); 2.) 8 sportaša osvajača medalja na paraolimpijskim igrama (od čega 4 osvajača zlatne i 4 brončane medalje); 3.) 38 sportaša osvajača medalja na olimpijskim igrama gluhih (od čega 28 osvajača zlatnih, 1 osvajač srebrene i 9 osvajača brončanih medalja) te 4.) 70 osvajača medalja na svjetskim prvenstvima u olimpijskim sportovima i disciplinama (od čega 19 osvajača zlatnih, 13 osvajača srebrnih i 38 osvajača brončanih medalja). Dakle, umjesto 64 kandidata (živuća sportaša) te iznosa od 5.264.681 kn neto iz „starog“ zakona, sada je 202 kandidata i iznos od 14.468.759 kn bruto što je trostruko veći broj kandidata i novčanih sredstava.

59 „Osobe s invaliditetom su one osobe koje imaju dugotrajna tjelesna, mentalna, intelektualna ili osjetilna oštećenja, koja u međudjelovanju s različitim preprekama mogu sprečavati njihovo puno i učinkovito sudjelovanje u društvu na ravnopravnoj osnovi s drugima.“ (st. 2., čl. 1. UN Konvencije o osobama s invaliditetom).

60 Zakon o potvrđivanju Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnog protokola uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom (NN-MU, br. 6/07. i 5/08.).

61 Čl. 58. st. 2. Ustava Republike Hrvatske.

62 Starsbourg, 12. 12. 2007.

63 NN - MU, br. 18/97., 6/99., 14/02., 13/03., 9/05., 1/06., 2/10.

Naime, čl. 14. Ustava RH sadrži jasno ustavno pravo o jednakosti sviju pred zakonom pa je razumno očekivati da će osobe s invaliditetom kao izravno zainteresirane pokrenuti postupak za ocjenu suglasnosti odredbe čl. 81. a Zakona o sportu s Ustavom.⁶⁴ U odnosu na međunarodne propise, RH je potpisala i ratificirala gotovo sve međunarodne izvore koji su relevantni za pravno reguliranje statusa osoba s invaliditetom u društvu.⁶⁵ Konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom je univerzalnog značenja i zabranjuje „diskriminaciju po osnovi invaliditeta“⁶⁶, a Povelja o temeljnim pravima sadržava konkretna ljudska prava koja obvezuju i Uniju i države članice i propisana su čl. 2. Ugovora o EU-a.⁶⁷ Konvencija o ljudskim pravima, kao regionalna konvencija govori o „zabrani diskriminacije“ (čl. 14.1.) dok UFEU, među odredbe koje imaju opću primjenu svrstava borbu protiv diskriminacije na temelju spola, rase, etničkog podrijetla, religije ili uvjerenja, **invaliditeta**, dobi ili spolne orijentacije (čl. 10.).⁶⁸ Konačno, i ZS izrijekom određuje da kategorizirani sportaš s invaliditetom, odnosno kategorizirani gluhi sportaš ima sva prava kao i sportaš bez invaliditeta (čl. 54.), da svi sportaši ravnopravno konkuriraju za državne nagrade za vrhunska sportska postignuća (čl. 82. ZS) te da je javna potreba u sportu na državnoj razini poticanje i promicanje sporta osoba s invaliditetom (čl. 75. ZS). Na temelju svega navedenog ne vidi se razlog zbog čega ne bi sportaši s invaliditetom mogli, a na temelju medalja sa svjetskih prvenstava, imati pravo i na naknadu.⁶⁹ S druge strane, sportski zakoni Bosne i Hercegovine, Srbije i Crne Gore jednaka prava daju sportašima s invaliditetom kao sportašima bez invaliditeta (opširnije u nastavku rada).

64 Sukladno čl. 35. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (NN, br. 49/02.).

65 V. MRKONJIĆ, Senka, Prava osoba s invaliditetom, IV. izmijenjeno i dopunjeno izd., Udruga osoba s invaliditetom Split, Split, 2009., 98.

66 »Diskriminacija na osnovi invaliditeta« označava svako razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje na osnovi invaliditeta koje ima svrhu ili učinak sprečavanja ili poništavanja priznavanja, uživanja ili korištenja svih ljudskih prava i temeljnih sloboda na političkom, ekonomskom, socijalnom, kulturnom, društvenom i svakom drugom području, na ravnopravnoj osnovi s drugima. Ona uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući i uskraćivanje razumne prilagodbe.

67 Čl. 2. Ugovora o EU glasi: „Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući i prava pripadnika manjina. Te su vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, **nediskriminacija** (istaknuo autor), tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca.“ Čitav je EU utemeljen na pretpostavci da su navedene vrijednosti zajedničke svim državama članicama, u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnost i jednakost žena i muškaraca. Usp. RODIN, Siniša, Europski sud kao najviši sud Europske unije, Informator, br. 6242-6243, str. 1.-3.

68 V. GRBIĆ, Sanja / BODUL, Dejan / SMOKVINA, Vanja, Diskriminacija osoba s invaliditetom i njihova uključenost u društvo s naglaskom na pravo pristupa sudu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci (1991) v. 33, br. 2, 667-693 (2012).

69 Čl.10. srpskoga Zakon o sportu sadrži izričitu odredbu zabranu diskriminacije sportaša po bilo kojoj osnovi. U BiH, novela Zakona o sportu u BiH iz 2009. u cijelosti se odnosi na prava osoba s invaliditetom čime se ona izjednačuju s pravima osoba bez invaliditeta. U Crnoj Gori je vrlo slično uređenje, v. *infra*.

8. UREĐENJE TRAJNE NOVČANE NAKNADE U ODABRANIM DRŽAVAMA ČLANICA EU-A

U pravnoj literaturi nismo pronašli postojanje naknada ili sličnih prava pasivnih vrhunskih sportaša u Njemačkoj⁷⁰, Velikoj Britaniji⁷¹, Italiji⁷², Grčkoj⁷³ itd. To je, za najveći krug kapitalističkih država svijeta među kojima su i Sjedinjene Američke Države,⁷⁴ nepoznat pravni pojam. Nasuprot tome, naknade u pojedinim državama bivše Jugoslavije (Hrvatska, Srbija i Crna Gora⁷⁵) postoje i isključivo se financiraju iz državnih proračuna, a na teret svih poreznih obveznika. Smatramo da se prije svega radi o populističkim mjerama koje sa suvremenim pravnim uređenjima nemaju veze i na dugi rok imat će negativne učinke potpunom pasivizacijom primatelja naknade.⁷⁶ U ovoj je regiji izuzetak Slovenija.

70 U Njemačkoj nema posebnog zakona o sportu, ali je organizacija sporta uzorna i temelji se velikim dijelom na privatnom sektoru. Nagrade za vrhunske sportske rezultate (npr. za olimpijske medalje) daje privatna fundacija *Deutsche Sporthilfe*.

71 Velika Britanija novčano ne nagrađuje svoje vrhunske sportaše. Postoji stoljetna tradicija i snažno shvaćanje sportaša prema kojem je svaka osvojena medalja samo njihov osobni doprinos moći i slavi Velike Bratanije.

72 U Italiji cjelokupno organizaciju sporta vodi Talijanski olimpijski odbor (*Comitato olimpico nazionale italiano* - **CONI**). Italija vodi skrb o aktivnim i pasivnim vrhunskim sportašima. Vrhunski sportaši su bogato nagrađeni za osvajanje medalja na globalnim natjecanjima a nakon završetka aktivnim bavljenjem sportom imaju mogućnost zapošljavanja u državnim službama (carina, policija, vojska i sl.). Ukratko: pasivni vrhunski sportaši nemaju pravo na „olimpijsku rentu“ kao njihove kolege u Srbiji ili Hrvatskoj, ali imaju pravo, ako ispunjavaju određene uvjete i ako žele zaposliti se u javnom sektoru. S druge strane, sportaši mogu, zajedno s klubovima u kojima igraju tijekom natjecateljske karijere uplaćivati doprinose za mirovinsko osiguranje. Na primjer, u nogometu, Talijansko udruženje nogometaša - sindikat (AIC) potpisuje kolektivne ugovore s Talijanskim nogometnim savezom (FIGC) i Profesionalnom ligom (LNP A). u kojem su sadržane i odredbe o fondu za nogometaše u slučaju prestanka karijere. Na snazi je Kolektivni ugovor za razdoblje od 2012.-2015. (*Accordo Colettivo 2012-2015*) koji u članku 24. određuje obvezu klubova uplaćivati doprinos od 7,5 % bruto isplaćene naknade za rad igrača (6,25 % na teret kluba i 1,25% na teret igrača). Dodatno, osniva se i Fond solidarnosti u koji igrači uplaćuju 0,5 % od bruto naknade za rad. Usp. COLUCCI, Michele, *Sports Law in Italy*, Kluwer Law International, The Hague, 2009.

73 Grčka je pradomovina olimpijskih igara gdje je pobjednik primao vijenac od divlje masline. Do 2008. kada je nastupila ekonomska kriza sportaši su imali vrlo povoljan status u društvu, no, nikada nisu imali doživotna prava bez rada. Sada je na snazi Zakon 3833/2010 (broj Službenih novina je 167) koji, između ostalog uređuje da se samo prva tri olimpijska pobjednika (medaljnoše) mogu zaposliti u vojsci kao aktivni pričuvni časnici u rangu poručnika 2. klase. D. P. Panagiotopoulos, *Sports Law Lex Sportiva & Lex Olympica*, Ant. N. Sakkoulas Publishers, Atena 2011.

74 U SAD-u je sport stvar u koju se država načelno ne miješa što znači da se sportske djelatnosti temelje na privatnoj inicijativi. Npr. Professional Golfer Association (PGA), Association of Tennis Professionals, the National Collegiate Athletic Association (NCAA) i United States Olympic Committee (UOSC) su privatne organizacije s autonomnim normama i nisu ograničena s bilo kojom odredbom US Ustava. M. J. Mitten, , *Sport Law in the USA*, Wolters Kluwer, Law & Business, 2011., str. 20.

75 Zakon o sportu, Službeni list Crne Gore, br. 36/11. i 36/13.

76 U Srbiji su privilegije vrhunskim sportašima već proizvele negativne učinke pa je granica s 35 povišena na 40 godina, a treneri više ne mogu računati na „posebna nacionalna priznanja“.

U Republici Sloveniji, koja je država članica EU od 1. svibnja 2004. već godinama traje ozbiljan sukob između vrhunskih sportaša (veslač Iztok Čop, atletičar Primož Kozmus i dr.) s jedne te Ministarstva obrazovanja, znanosti, kulture i športa Republike Slovenije s druge strane. Sportaši naime, po uzoru na kolege iz okruženja traže bezuvjetno naknadu (*pokojninu*) čemu se oštro suprotstavljaju političke vlasti smatrajući da sportaši trebaju, ako to žele nakon završetka aktivne sportske karijere nastaviti, sada kao državni službenici raditi u sportu kao treneri podučavajući mlade sportu. Zakon o športu⁷⁷ ne previđa pravo na naknade sportašima, no, sportaši mogu ostvariti dodatna prava temeljem drugih propisa.⁷⁸

9. UREĐENJE TRAJNE NOVČANE NAKNADE U PRAVU BOSNE I HERCEGOVINE

Za izuzetan doprinos u razvoju sporta i afirmaciji BiH dodjeljuju se državne nagrade za sport (čl. 69. ZS BiH). Vijeće ministara BiH, na prijedlog Ministarstva civilnih poslova BiH donijelo je Odluku o ustanovljavanju Državne nagrade za sport Bosne i Hercegovine.⁷⁹ Temeljem te Odluke te Bližih kriterija za dodjelu Državne nagrade za sport BiH, Ministarstvo civilnih poslova BiH raspisuje javni natječaj za dodjelu Državne nagrade za sport BiH koja se, između ostalih može dodijeliti sportašima državljanima BiH za izuzetno uspješan rad u području sporta, osvajanje medalje na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama, svjetskim i europskim prvenstvima u olimpijskim sportovima, sportašima koji su nositelji svjetskog i europskog rekorda u olimpijskim sportovima, Mediteranskim igrama i europskim i svjetskim klupskim natjecanjima. Državne nagrade daju se u novcu. U BiH međutim ne postoji „trajna novčana naknada“ kao u Hrvatskoj, odnosno ne postoji „nacionalno sportsko priznanje“ kao u Srbiji ili „naknada“ u Crnoj Gori.

10. UREĐENJE NACIONALNOG SPORTSKOG PRIZNANJA U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

Naknada je najprije ozakonjena u Republici Srbiji Zakonom o sportu iz 1996. kao „nacionalno sportsko priznanje“ (čl. 71.). Vlada Republike Srbije donijela je, temeljem zakonskih ovlasti tri uredbe u 2006., 2009. i 2013. godini kojima je detaljnije uredila ovu materiju.⁸⁰ U Srbiji je sada na snazi Zakon o sportu koji

77 Uradni list Republike Slovenije, br. 22/98. i 15/03.

78 Tako JAGODIĆ, Tone, Slovenski olimpijski odbor, umnoženi rukopis (2012.).

79 Službeni glasnik BiH, br. 2/09.

80 Prva je Uredba o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 65/06. i 6/07). Ova Uredba određuje da se sportašima kao i njihovim trenerima (glavnom treneru ekipe, treneru sportaša), državljaninu Republike Srbije dodjeljuje nacionalno sportsko priznanje u vidu diplome i doživotnog mjesečnog novčanog primanja. Nositelj zlatne medalje na olimpijskim igrama, paraolimpijskim

određuje da naknada pripada isključivo sportašima. Međutim, za razliku od hrvatskoga Zakona o sportu, u krugu osoba koje polažu pravo na „nacionalno sportsko priznanje” su osobe s invaliditetom, bilo kao osvajači medalja s paraolimpijskih igrama ili svjetskih i europskih prvenstava u paraolimpijskim sportskim disciplinama. Drugim riječima, Zakon o sportu Republike Srbije ne sadrži diskriminatorne odredbe u odnosu na sportaše s invaliditetom.

Dakle, naknada pripada sportašima, državljanima Republike Srbije koji kao reprezentativci Republike Srbije osvoje medalju na Olimpijskim igrama, Paraolimpijskim igrama, šahovskoj olimpijadi, svjetskim i europskim prvenstvima u olimpijskim i paraolimpijskim sportskim disciplinama, ili su bili, odnosno bit će nositelji svjetskog rekorda u olimpijskim i paraolimpijskim sportskim disciplinama, ili postanu osvajači DAVIS cup-a ili FED cup-a Međunarodne teniske federacije, a nakon navršenih 40 godina života (čl. 123.). Prema st. 4. čl. 2. Uredbe iz 2013. godine, osnov za nagradu i naknadu je „relevantan sportski rezultat”.

Sportaši i treneri koji su stekli pravo na nacionalno priznanje do dana stupanja na snagu ovog zakona, nastavljaju ostvarivati pravo u skladu s propisom po kojem su ga stekli (čl. 187. ZSS).

11. UREĐENJE NAKNADE U PRAVU CRNE GORE

Čl. 24. ZSCG definira vrhunskog sportaša. To je crnogorski državljanin koji je kao reprezentant Crne Gore ostvario, u pojedinačnoj ili ekipnoj konkurenciji, prvo, drugo ili treće mjesto na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama, jedinom službenom svjetskom ili europskom seniorskom prvenstvu u određenom sportu koji je na programu olimpijskih igara i paraolimpijskih igara. Takav sportaš ima pravo i na naknadu (čl. 25. ZSCG). Naknada je doživotna mjesečna naknada u visini od jedne polovice do dvije prosječne mjesečne neto zarade u Crnoj Gori za godinu koja prethodi godini u kojoj se vrši isplata naknade. Pravo na naknade, pored vrhunskoga sportaša ima i selektor seniorske reprezentacije Crne Gore u ekipnom sportu koja je ostvarila vrhunski rezultat. Za selektora je ZSCG propisao i dodatne uvjete. On, naime mora biti crnogorski državljanin te je vodio seniorsku reprezentaciju Crne Gore najmanje dvije godine prije ostvarivanja vrhunskog rezultata. Treća osoba u

igrama, šahovskoj olimpijadi ili za svjetski rekord u olimpijskom sportu pripada nagrada u visini tri (3) prosječne neto zarade u Republici Srbiji. Sportaš ostvaruje pravo na naknadu kada napuni 35. godina života. Međutim, druga Uredba o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta (Službeni glasnik Republike Srbije, br. 24/09. i 88/09.) reducirala je pravo na naknadu samo na sportaše s tim da je proširen krug i na: 1.) paraolimpijce (osvajači medalja na paraolimpijskim igrama, svjetskim i europskim prvenstvima u paraolimpijskim sportskim disciplinama te nositelja svjetskih rekorda), 2.) osvajače DAVIS cup - a i 3.) osvajače FED cup -a. Granica za dodjeljivanje naknade određena je na 40 godina. Usp. ŠUPUT, Dejan, Reform of legal framework regulating sports in the Republic of Serbia, Institute of Comparative Law, Beograd, 2009. Treća je Uredba o nacionalnim sportskim priznanjima i novčanim nagradama (Službeni glasnik RS, br. 8/2013.).

krugu osoba koja zaslužuje naknadu je izabrani sportaš godine pod uvjetom da je crnogorski državljanin.

Pravo na isplatu naknade, ali samo po jednoj osnovi stječe se nakon navršenih 40 godina života. Sredstva za isplatu naknada osiguravaju se u državnom proračunu Crne Gore jer je to javni interes u sportu.

12. ZAKLJUČAK

Temeljna karakteristika profesionalnog bavljenja sportom, uz natjecateljsku dimenziju je stjecanje financijske dobiti od sportskih aktivnosti. Stoga bi se profesionalni sport morao financirati isključivo iz privatnih izvora, bez pomoći lokalnog i/ili državnog proračuna. U zemljama članicama EU-a profesionalni sport se samofinancira, dok u zemljama bivše SFRJ, odnos država – profesionalni sport još uvijek nije transparentan zbog postojanja, tzv. *kombiniranog* modela financiranja sporta (javni i privatni sektor).

Financiranje profesionalnog sporta iz javnih izvora u RH od 1.srpnja 2013. mora biti sukladno propisima o državnim potporama u EU kojima je zabranjena dodjela državnih potpora kojima se narušavaju pravila o tržišnom natjecanju iz Glave VII. Poglavlja 1. UFEU (*Rules on Competition*). Nije dopuštena nikakva državna financijska potpora ako se odobrava za gospodarsku djelatnost profesionalnog sporta. Međutim, državna potpora dana za rad mladih i omladinskih škola te za izgradnju sportskih objekata šireg društvenog značaja ne predstavlja nezakonitu državnu potporu. Državnom potporom ne smatra se niti financiranje profesionalnih sportskih klubova (*poduzetnika*) ako se takvo financiranje odnosi na potpore male vrijednosti do 200.000 eura u trogodišnjem razdoblju. Financiranje amaterskog sporta iz državnih izvora, jer nema utjecaja na trgovinu između država članica EU-a nije ničim ograničeno.

U drugim državama regije (BiH, Srbija i Crna Gora) europska pravila još uvijek nisu obvezujuća. Zbog odredbe da je sport *javni interes*, potpuno je nejasan odnos države prema profesionalnom sportu. Naime, u BiH više od 90 % svih potreba u sportu financira se iz proračuna državnog aparata, entiteta, kantona i gradova, odnosno općina dok je privatno poduzetništvo u profesionalnom sportu tek u postupku afirmacije. Jednako tako, sport se velikim dijelom financira i iz proračuna Republike Srbije što se, međutim, ne odnosi na profesionalni sport koji se samofinancira. U Crnoj Gori, sport se u stvarnosti velikim dijelom oslanja na javni novac, uz vrlo skromne naznake o profesionalnom sportu na temeljima poduzetništva i privrednih društava.

Dakle, u svim promatranim bivšim državama SFRJ potrebna je velika *transformacija* od javnog prema privatnom sektoru financiranja sporta, osobito profesionalnog budući da su u državama članicama EU-a u strukturi izvora financiranja sporta na prvom mjestu sredstva iz privatnih izvora (65,67 % od ukupnih izvora).

U Hrvatskoj je, prema uzoru na srpski Zakon o sportu uvedena naknada za bivše vrhunske sportaše putem ZID ZS iz 2013. i Uredbe. U pitanju je još jedan ostatak iz socijalističke prošlosti zemalja iz bivše federacije Jugoslavije jer istog ili sličnog instrumenta nema u državama članicama EU-a (izuzetak je Mađarska). Pravo na naknadu, prema hrvatskom ZS, nemaju međutim sportaši s invaliditetom za medalje osvojene na svjetskim prvenstvima osoba s invaliditetom. Takva, u biti *diskriminatorna* odredba je protivna međunarodnom i hrvatskom pravu. Pravna regulacija položaja osoba s invaliditetom jedan je od (naj)osjetljivijih elemenata pravne regulacije, dok je njihov pravni status u društvu pouzdan pokazatelj postignutoga stupnja njegove demokratizacije. S druge strane, sportski zakoni BiH, Srbije i Crne Gore jednaka prava daju sportašima s invaliditetom kao sportašima bez invaliditeta.

Summary

STATE AID TO PROFESSIONAL SPORT AND CONTINUAL MONETARY FUNDING: CROATIAN EXPERIENCES AND REGIONAL TENDENCIES

Financing of the professional sport from public resources in Republic of Croatia since 1. 7. 2013. has to be in accordance with regulations of State aids in European Union by which is forbidden to give State aids by whose rules about market competition are spoiled in Head VII. Chapter 1. UFEU (*Rules on Competition*).

New rules about compensations for ex top athletes are finally authorized in Croatia in 2013. according to model of Serbian sport law. However it is essential to emphasize that athletes with a disability who won medals at world championships for athletes with a disability don't have rights for compensations. This discriminatory regulation is against international and Croatian law. Sport laws in Bosnia and Herzegovina, Serbia and Montenegro give same rights to athletes with a disability and to athletes without disability.

Key words: *state aids to professional sport in EU, sport financing in the ex Yugoslavia states, compensations, supression of discrimination of athletes with a disability.*

Zusammenfassung

STAATLICHE BEIHILFEN FÜR PROFESSIONELLEN SPORT UND REGELMÄSSIGE VERGÜTUNGEN: KROATISCHE ERFAHRUNGEN UND REGIONALE TENDENZEN

Finanzierung des professionellen Sports aus öffentlichen Quellen in der Republik Kroatien ist seit 1. Juli 2013 an die Vorschriften über die aus staatlichen Mitteln gewährten Beihilfen in der EU anzugleichen, nach welchen die staatlichen Beihilfen, welche die Regeln des Wettbewerbs aus Titel VII Kapitel I AEUV (Wettbewerbsregeln) verfälschen, verboten sind. In den EU-Mitgliedsstaaten wird professioneller Sport selbst finanziert; die meisten Mittel in der Struktur von Quellen der Sportfinanzierung stammen aus Privatquellen (65,67% von allen Quellen). In Ländern des früheren Jugoslawien andererseits leistet der Staat keine Beihilfe für professionellen Sport durch das öffentliche Geld, aber er bleibt weiterhin der Hauptfinanzier des Sports, einschließlich der Auszahlung von regelmäßigen Vergütungen in Ländern, wo es sie gibt (Serbien, Kroatien, Montenegro). Demzufolge braucht man in der ganzen Region große Änderungen bezüglich der sozialistischen Gewohnheiten aber auch bezüglich der sportrechtlichen Vorschriften.

Nach dem Modell aus serbischem Gesetz wurden in Kroatien im Jahr 2013 letztendlich neue Regeln über Vergütungen an ehemalige Spitzensportler gesetzt.

Die Sportler mit Behinderung, die Medaillen an Weltmeisterschaften für Personen mit Behinderung gewonnen haben, haben aber kein Recht auf Vergütung. Solche diskriminatorische Bestimmung verstößt gegen das Völkerrecht und das kroatische Recht. Sportgesetze in Bosnien und Herzegowina, in der Republik Serbien und in Montenegro gewährleisten gleiche Rechte für Sportler mit Behinderung sowie für Sportler ohne Behinderung.

Schlüsselwörter: *staatliche Beihilfen für professionellen Sport in der EU, Finanzierung des Sports aus dem Staatshaushalt in Ländern des ehemaligen Jugoslawien, Vergütungen, Verbot der Diskriminierung von Sportlern mit Behinderung.*

RIASSUNTO

GLI AIUTI DI STATO ALLO SPORT PROFESSIONALE E LE INDENNITÀ PECUNIARIE PERMANENTI: ESPERIENZE CROATE E TENDENZE REGIONALI

Il finanziamento dello sport professionale da fonti pubbliche nella Repubblica di Croazia dal 01.07.2013 deve essere conforme alle norme in materia di aiuti di stato nell'UE, con le quali è vietata l'attribuzione di aiuti di stato volti a violare le regole concernenti la tutela della concorrenza ai sensi del Capo VII, capitolo I del TFUE (Rules on Competition). Di norma negli stati membri dell'UE lo sport professionale si autofinanzia, mentre nella struttura delle fonti di finanziamento dello sport in generale al primo posto si trovano mezzi derivanti da fonti private (65,67% delle fonti totali). D'altra parte, nei paesi dell'ex-Jugoslavia lo stato in via di principio non finanzia lo sport professionale mediante denaro pubblico, però esso è ancora oggi il principale finanziatore dello sport, includendo anche le indennità pecuniarie permanenti, laddove esse ancora esistano (Serbia, Croazia e Montenegro). Pertanto in tutta la regione si rendono necessari grandi cambiamenti con riguardo alle abitudini retaggio del socialismo, come anche con riguardo alla legislazione del diritto sportivo.

In Croazia, in base al modello serbo della legge sullo sport, finalmente nel 2013 hanno trovato legittimazione le nuove regole sull'indennità per gli ex-campioni sportivi. Tuttavia, il diritto all'indennità non spetta ai campioni disabili, che abbiano vinto delle medaglie in competizioni mondiali per sportivi disabili. Una disposizione sì discriminatoria è contraria al diritto internazionale ed al diritto croato. Le legislazioni sportive della Bosnia ed Erzegovina e del Montenegro conferiscono eguali diritti a tutti gli sportivi a prescindere dalla disabilità.

Parole chiave: *aiuti di stato allo sport professionale nell'UE, finanziamento pubblico dello sport nei paesi dell'ex-Jugoslavia, indennità, divieto di discriminazione degli sportivi disabili.*